

Đặc điểm của văn bản nghị luận

I. Kiến thức cơ bản

- Mỗi bài văn nghị luận đều phải có luận điểm, luận cứ và lập luận. Trong một bài văn có thể có luận điểm chính và các luận điểm phụ.
- Luận điểm là ý kiến thể hiện tư tưởng, quan điểm của bài văn được nêu ra dưới hình thức câu khẳng định (hay phủ định) được diễn đạt sáng tỏ, dễ hiểu, nhất quán. Luận điểm là linh hồn của bài viết, nó thống nhất các đoạn văn thành một khối, luận điểm phải đúng đắn, chân thực đáp ứng nhu cầu của thực tế thì mới có sức thuyết phục.
- Luận cứ là lí lẽ, dẫn chứng đưa ra làm cơ sở cho luận điểm. Luận cứ phải chân thực đúng đắn, tiêu biểu thì mới khiến cho luận điểm có sức thuyết phục.
- Lập luận là cách nêu luận cứ để dẫn đến luận điểm. Lập luận phải chặt chẽ, hợp lí thì bài văn mới có sức thuyết phục.

II. Hướng dẫn tìm hiểu câu hỏi phần bài học

1. Luận điểm

- + Luận điểm chính của Bài 18 là: Chống nạn thất học.
- + Luận điểm đó được nêu ra dưới dạng nhan đề của bài viết.
- + Được cụ thể hoá thành những câu văn:
 - “Mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ Quốc ngữ”.
 - “Những người đã biết chữ, hãy dạy cho những người chưa biết chữ...”
 - “Những người chưa biết chữ hãy gắng sức mà học cho biết”... “Phụ nữ lại càng phải học.”
- + Vai trò: Luận điểm đóng vai trò là linh hồn của bài văn nghị luận, thống nhất các đoạn văn thành một khối.
- + Yêu cầu của luận điểm: Đúng đắn, chân thực, đáp ứng nhu cầu thực tế.

2. Luận cứ

- + Luận cứ trong bài “Chống nạn thất học”:

- Nguyên nhân nạn thất học.
- Sự cần thiết của việc chống nạn thất học.
- Cách chống nạn thất học.
- Một số ví dụ dẫn chứng.
- + Vai trò: Làm cơ sở cho luận điểm.
- + Yêu cầu luận cứ: phải chân thực, đúng đắn, tiêu biểu.

3. Lập luận

- + Lập luận đi theo trình tự: Từ thực trạng » đến yêu cầu cách khắc phục.
- + Cụ thể là:
 - Vì sao phải chống nạn thất học?
 - Chống nạn thất học để làm gì?
 - Chống nạn thất học bằng cách nào?
- + Lập luận như vậy có ưu điểm: Chặt chẽ, hợp lí, giàu sức thuyết phục.

III. Hướng dẫn luyện tập

Đọc lại văn bản “Cần tạo thói quen tốt trong đời sống” và cho biết luận điểm, luận cứ và cách lập luận trong bài. Nhận xét về sức thuyết phục của bài văn ấy.

+ *Luận điểm của bài văn: “Cần tạo thói quen tốt trong đời sống”.*

+ *Luận cứ:*

- Thói quen tốt trong đời sống.
- Những thói quen xấu và tác hại của nó.
- Thói quen và tệ nạn.
- Hậu quả của những tệ nạn.

Kèm theo đó là các dẫn chứng: Hút thuốc lá, vứt rác bừa bãi, vét chuối, mảnh chai.

+ Cách lập luận: Chặt chẽ, hợp lí, đúng đắn, bài văn đầy sức thuyết phục.